

Ola – en helt vanlig uvanlig fyr

I denne dokumentarfilmen møter vi Ola, som er 30 år og bor sammen med mange ulike mennesker i landsbyen Vidaråsen, som ligger mellom Tønsberg og Sandefjord. Her lever de tett på naturen, i roligere tempo. Det lille samfunnet er tuftet på inkludering, forståelse og respekt.

Ola er en engasjert, morsom og ærlig fyr. Han har en lett utviklingshemming og snakker åpent og med undring om dette, men lurer på om folk først og fremst ser på ham som en person med en diagnose? Når Ola mister en viktig brikke i livet sitt, reflekterer han over tilværelsen og hva han kan gjøre for å bli mer selvstendig.

"Ola – en helt vanlig uvanlig fyr" er en hjertevarm film om likeverd, tilhørighet og betydningen av å føle seg trygg nok til å være den man er. Det er et nært og ærlig portrett, som bidrar til å bryte ned skillet mellom «oss» og «dem».

Følg filmens Facebook-side.

Se filmens trailer.

EGNETHET I SKOLEN

"Ola – en helt vanlig uvanlig fyr" har ikke fått en nedre aldersgrense, da den ikke har noen skremmende eller støtende scener. Med tanke på de temaer filmen tar opp, og hvordan disse kan jobbes videre med i skolen, er imidlertid filmen i skolesammenheng best egnet for de eldre elevene: ungdomsskole og videregående. Filmen kan vises for lavere klassetrinn også, men merk at filmens uttrykk og tematikk ikke kan sies å være rettet inn mot barnefilmsjangeren.

Det faglige arbeidet knyttet til visningen av denne filmen vil kunne bidra til å nå flere av lærerplanens kompetansemål. I læreplanen/Fagfornyelsen er tre tverrfaglige temaer sentrale: Bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap - og folkehelse og livsmestring. En film som "Ola – en helt vanlig uvanlig fyr" vil kunne egne seg spesielt godt til bruk opp mot de to sistnevnte tema.

Les mer her.

OPPGAVESAMLING

Filmstudieark

Forfatter: Per Olav Heimstad
Klassetrinn: [8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående]
Fag: Norsk, Samfunnsfag, KRLE-faget, Naturfag
Tema: Arv/miljø, Dokumentar, Etikkk, Familie, Filosofi, Fremtidshåp, Identitet og gruppe, Kjærlighet, Menneskerettigheter, Mobbing, Mot, Omsorg, Oppvekst, Språk og uttryksmåter, Tilhørighet, Vennskap

Fakta

Originaltittel: Ola – En helt vanlig uvanlig fyr
Regi: Ragnhild Nøst Bergem
Roller: Ola Henningsen
Genre: Dokumentar
Nasjonalitet: Norge
Språk: Norsk
Produsent: Eirin O. Høgetveit, Even Vesterhus, Hans Lukas Hansen
Produksjonsselskap: Einar Film Drama
Musikk: Eivind Hannisdal
Lengde: 1 t. 12 min.
Distribusjon: Euforia
Produksjonsår: 2023
Aldersgrense: Tillatt for alle

Filmplakat:

Oppgavene under kommer ikke i en bestemt rekkefølge. Disse kan ulike faglærere og elever selv velge blant for å rette læringsutbyttet dit man ønsker. Merk: Det er ikke tenkt at det skal jobbes med samtlige oppgaver. Hver enkelt lærer må gjerne, med utgangspunkt i egen elevgruppe, vurdere (og eventuelt korrigere) de ulike oppgavens vanskelighetsnivå og formuleringer. Velg også selv om besvarelsene skal skje skriftlig eller muntlig, og hvorvidt elevene skal jobbe individuelt eller i grupper. Mange av oppgavene passer også godt til klasse-/gruppediskusjon.

Flere av spørsmålene/oppgavene kan nødvendigvis ikke besvares ut fra informasjon fra filmen alene. Å i tillegg gi elevene tilgang til internett og ulike oppslagsverk vil være avgjørende. Langt fra alle spørsmål vil ha klare fasitsvar.

A: OLA HENNINGSEN

- 1) Beskriv Ola med fem stikkord. Etterpå sammenligner du med hva de andre i klassen har skrevet. Er det noen ord som gikk igjen ofte?
- 2) Ola forteller at han som liten begynte å lure på om han var annerledes. Han sier han merket at "alt gikk treigt" - og at han "tenkte saktere enn andre (på skolen)". Hvis du kunne ha gitt Ola som guttunge et godt råd, hva ville du da ha sagt til han?
- 3) Når Ola var 11 år ble han undersøkt av leger for å finne ut hvorfor han var annerledes. Han forteller at han ikke husker diagnosen sin, men han sier at det var en stor lettelse for foreldrene å få klarhet i dette. Hvorfor tror dere dette var en lettelse for foreldrene?
- 4) Ola forteller at ungdomstiden var vanskelig. Han sier han ikke hadde "et verdig liv". Hva mente han med dette, tror du? Snakk sammen om dette.
- 5) Ola forteller at han i oppveksten ikke visste hvor han hadde seg selv, og at han i en periode var veldig desorientert. Han sier han kjefet mye på foreldrene. Er dette utypisk mange andre ungdommer? Hva tror dere var annerledes i Ola sitt tilfelle?
- 6) Ola er redd for å bli en byrde for familien sin. Det er en av grunnene til at han har valgt å bo på Vidaråsen. På hvilke måter tenker du at Ola tror han kan bli en byrde? Snakk sammen i klassen.
- 7) Lasse sier til Ola at han ser opp til det Ola står for. Hva tror du han mener med dette? Er du enig i hvordan Lasse tenker?
- 8) Ola utfordrer stadig seg selv ved å presentere både en selvskreven tekst og et pianostykke foran et publikum, han har tatt på seg jobben som møtesekretær på Vidaråsen, og han stiller opp under foredrag på Litteraturhuset i Oslo. Hva kan man lære av dette?
- 9) Ola blir spurt om han er stolt over den han er. Han svarer: "Ja, stolt over den jeg er blitt. Og den jeg kan utvikle med til å bli". Hvordan tror du Ola kan utvikle seg videre i fremtiden? Hva tror du han kan være stolt over om for eksempel to, tolv eller tjue år, som han ikke allerede er stolt over nå?
- 10) Ola sier at "det var en periode jeg skulle ønske jeg ble en annen person enn det jeg var." Hvis noen du kjenner forteller deg at han/hun har det slik, hva vil du da ha svart vedkommende?

B: KJÆRLIGHET OG VENNSKAP

- 1) Hvilke ulike former for kjærlighet så du eksempel på i denne filmen?
- 2) Ola beskriver sin gode venn Lasse som en man kan stole på og snakke med, og han sier: "Jeg føler meg så full av liv hver gang jeg snakker med Lasse." Hvilke andre egenskaper hos en venn mener dere er like viktig som disse? Snakk sammen i grupper.
- 3) Lasse, som ikke har utviklingshemninger, knytter vennskapsbånd med Ola, uavhengig av at Ola er den

han er – med sin diagnose. Er det noen spesielle personlige egenskaper som Lasse har, som gjør dette mulig? Hva tenker dere rundt dette?

4) Ola sier at etter at Lasse flyttet fra Vidaråsen, så har det vært vanskelig å knytte seg til noen andre. Han sier at Lasse ble som en bror for han. Hva vil det si at en venn blir som en bror (eller søster)?

C: SELVSTENDIGHET/SELVUTVIKLING/SELVTILLIT

1) Ola er opptatt av å bli selvstendig. Hva vil det si å være selvstendig?

2) På hvilke områder tenker du at Ola er selvstendig – og på hvilke områder mener du at han ikke er det? Snakk sammen med andre i klassen om hva de mener om dette.

3) Når man er i skolealder er man som regel avhengig av foreldre og familie; man er ikke helt selvstendig. Diskuter punktene under, er det noe av dette du/dere tenker er en forutsetning for å kunne kalle seg selvstendig?

- Å kunne bo alene i en leilighet?
- Å tørre å reise alene til utlandet?
- Å kunne, uoppfordret(!), vaske og rydde rommet sitt ... og badet?
- Å ta hensyn til andre man bor sammen med?
- Å alene fremføre en tekst eller musikk foran et publikum?

4) Ola blir tryggere på seg selv når han kan bo i et kollektiv. Hvorfor det? Mange mennesker i Norge bor i ulike typer kollektiv, uavhengig av om man har en utviklingshemning eller ikke. Hva slags type fordeler kan det ha for et menneske å bo sammen med andre mennesker på denne måten?

5) Ola tenker noen ganger på å bo alene i en leilighet, men han er redd for å bli ensom. Veldig mange mennesker i Norge bor alene, og mange vil da kunne føle seg ensomme. Hva kan være løsningen på hvordan man kan unngå ensomhet?

6) Ola er redd for å være en byrde for andre, men i København konkluderer han med at "Alle trenger hjelp noen ganger, men noen mer enn andre". Hvordan kan man bli flink til å be om hjelp? Hvordan kan man bli flink til å hjelpe andre? Lærer man om det på skolen? Hjemme? I vennekretsen? På internett? Snakk sammen i klassen.

7) På veien hjem fra København føler Ola på masse selvtillit. Hva var det som ga han denne selvtilliten? Skriv ned ulike ting, og etterpå sammenligner du med hva andre i klassen har skrevet.

D: Å VÆRE ANNERLEDES I SAMFUNNET VÅRT

1) Hva er det som avgjør at noen mennesker er annerledes? Hvilke mennesker er ikke annerledes?

2) Har du noen gang følt at du har vært annerledes blant noen mennesker, mens du sammen med andre har følt deg identisk? Del slike erfaringer i små grupper.

3) Hva vil det si å være utviklingshemmet? Hva har utviklingshemmede til felles, og hva har de ikke til felles? Kan man se på utviklingshemmede som én gruppe mennesker i samfunnet vårt?

4) Ola sier at han ikke føler seg så annerledes når han bor på Vidaråsen. Hvorfor ikke det, tror du?

5) Ta kontakt med noen voksne du kjenner, og spør om de har erfaringer med å føle seg annerledes. Lag et lite intervju hvor du stiller et knippe spørsmål rundt dette temaet. Til slutt kan dere presenterer for hverandre i klassen hva dere fikk ut av disse intervjuene.

6) I København forteller Lasse at han ønsker en verden hvor alle sammen bare skal være mennesker sammen, uavhengig av hvem man er. Tror du det vil være mulig, for eksempel på skolen deres, å lage et

miljø hvor alle føler seg som en naturlig del av fellesskapet, uansett hvem man er? Hva må til for å kunne lykkes med dette?

E: SITATER/ORD/BEGREPER

- 1) Hvordan vil du definere ordet "utviklingshemmet"? Skriv ned en setning, og etterpå sammenligner du svaret ditt med hva andre i klassen har skrevet.
 - 2) Hva er selvinnsikt?
 - 3) Ola bruker ordet "ablegøyer". Hva betyr dette?
 - 4) Hva med "ungkar"?
 - 5) Hva er en "konferansier"?
 - 6) Hva vil det si å være en byrde for noen? Kan man føle seg som en byrde, uten å faktisk være det? Snakk sammen i grupper.
 - 7) Hva vil det si "å jobbe med seg selv"? Hvordan gjør man det?
 - 8) Ola sier at han etter å ha flytta til Vidaråsen har "gått fra å være klovn til en litt mindre klovn". Hva vil det si å være en klovn? Er det mest positivt eller negativt?
 - 9) Vi hører Ola si at "akkurat for øyeblikket er livet mitt komplett". (Han legger til "nesten", siden han savner Lasse.) Hva vil det si at "livet er komplett"?
- 1) Hva er det som avgjør at noen mennesker er annerledes? Hvilke mennesker er ikke annerledes?
 - 2) Har du noen gang følt at du har vært annerledes blant noen mennesker, mens du sammen med andre har følt deg identisk? Del slike erfaringer i små grupper.
 - 3) Hva vil det si å være utviklingshemmet? Hva har utviklingshemmede til felles, og hva har de ikke til felles? Kan man se på utviklingshemmede som én gruppe mennesker i samfunnet vårt?
 - 4) Ola sier at han ikke føler seg så annerledes når han bor på Vidaråsen. Hvorfor ikke det, tror du?
 - 5) Ta kontakt med noen voksne du kjenner, og spør om de har erfaringer med å føle seg annerledes. Lag et lite intervju hvor du stiller et knippe spørsmål rundt dette temaet. Til slutt kan dere presenterer for hverandre i klassen hva dere fikk ut av disse intervjuene.
 - 6) I København forteller Lasse at han ønsker en verden hvor alle sammen bare skal være mennesker sammen, uavhengig av hvem man er. Tror du det vil være mulig, for eksempel på skolen deres, å lage et miljø hvor alle føler seg som en naturlig del av fellesskapet, uansett hvem man er? Hva må til for å kunne lykkes med dette?

E: SITATER/ORD/BEGREPER

- 1) Hvordan vil du definere ordet "utviklingshemmet"? Skriv ned en setning, og etterpå sammenligner du svaret ditt med hva andre i klassen har skrevet.
- 2) Hva er selvinnsikt?
- 3) Ola bruker ordet "ablegøyer". Hva betyr dette?
- 4) Hva med "ungkar"?
- 5) Hva er en "konferansier"?
- 6) Hva vil det si å være en byrde for noen? Kan man føle seg som en byrde, uten å faktisk være det? Snakk sammen i grupper.
- 7) Hva vil det si "å jobbe med seg selv"? Hvordan gjør man det?
- 8) Ola sier at han etter å ha flytta til Vidaråsen har "gått fra å være klovn til en litt mindre klovn". Hva vil det si å være en klovn? Er det mest positivt eller negativt?
- 9) Vi hører Ola si at "akkurat for øyeblikket er livet mitt komplett". (Han legger til "nesten", siden han savner Lasse.) Hva vil det si at "livet er komplett"?

F: OM Å IKKE GI OPP

I en sekvens av filmen ser vi at Ola har forberedt et lite pianostykke som han skal fremføre i 70-årsdagen til Elisabeth (en av damene som bor i landsbyen Vidaråsen). Fremførelsen går ikke så bra, han treffer ikke de riktige tonene på pianoet, så til slutt gir han opp og går av scenen. Han føler seg mislykket. Til slutt finner han

mot til å prøve på nytt igjen, senere samme kveld. Denne gang går det veldig fint!

- 1) Hva kan man lære av Ola i denne situasjonen?
- 2) Husker dere hva Ola selv fortalte etterpå, om hvordan han beskrev sine tanker rundt det som skjedde? Klarer dere å omformulere det han sa til å bli et motto?
- 3) Lev deg inn i at du selv ikke klarte å huske hva du skulle fremføre for et publikum, slik at du må gå av scenen. Hva hadde måttet være på plass for at du skulle ha valgt å gjøre et nytt forsøk etterpå? Skriv ned noen punkter; etterpå sammenligner du med hva andre i klassen har kommet frem til.

G: PRAKTISKE OPPGAVER

- 1) Inspirert av filmen: Gå sammen to og to, og mal portrettbilder av hverandre. Få frem hverandres fineste sider. Etterpå kan dere henge opp de ferdige resultatene i klasserommet.
- 2) Hvordan fungerer spillet Bingo? Bruk internett, og finn ut av reglene. Lag deres egen versjon – og spill sammen i klassen!
- 3) Ola har skrevet en detektivhistorie som han inviterer de andre landsbybeboerne til å høre at han leser høyt. Har noen i klassen noen gang skrevet en fortelling, et dikt, en sang, eller en novelle – eller en annen tekst – som man kunne ha fremført for et publikum? Hvor mye mot kreves for å kunne gjøre dette? Snakk sammen om dere i klassen kunne ha satt sammen et program med høytlesning av selvskrivne tekster – foran et publikum.
- 4) På Vidaråsen har de mange ulike verksteder/arbeidsplasser, for eksempel toveverksted, urteverksted, meieri, gårdsbruk, gartneri, malerverksted, vaskeri, sykkelverksted, snekkeri, veveri og bakeri. Her tar de vare på gamle håndverk- og yrkesteknikker som mennesker i Norge har behersket i veldig mange generasjoner. Hvem av dere i klassen kjenner noen personlig som driver med noen av disse fagområdene i dag?

H: VIDARÅSEN LANDSBY

- 1) Vidaråsen er en spesiell landsby. De om lag 150 menneskene som bor her har valgt en helt annen måte å leve på enn de fleste andre mennesker i Norge i dag. Gå inn på hjemmesiden deres, og finn mer stoff om hva slags sted dette er: <https://vidarasen.camphill.no/>
- 2) På Vidaråsen sin hjemmeside kan man lese dette: "Vidaråsen Camphill landsby er et bo og arbeidsfellesskap for både mennesker med utviklingshemning og medarbeidere. Sammen strever vi etter å

skape et inkluderende felleskap. Der den enkeltes utfordringer blir møtt med forståelse og respekt. Antroposofi og hvert menneskes individuelle indre utvikling danner grunnlaget for denne streben. Vi kaller denne streben for sosialterapi. Det vil si å streve etter å danne et levende, fritt, skapende og demokratisk felleskap, da kan man merke at felleskapets sosiale former, kunstneriske aktiviteter, arbeidsliv, måten man omgås med økonomien, natur og alt annet som er i felleskapets forvaltning, har direkte terapeutisk innflytelse på hvert individ."

Snakk sammen om hva fremmedordene i denne teksten betyr, og omskriv denne informasjonen til kun en eller to korte setninger.

3) Har du kunnet tenke deg til å bo på et sted som dette? Lag en liste med fordeler og ulemper du ville ha tatt hensyn til om du skulle ha valgt å flytte til et slikt sted. Etterpå sammenligner du lista di med hva andre i klassen har skrevet.

4) En av Olas kammerater sier at "Her er det fortsatt 1980." Hva tenkte han på da han gir denne beskrivelsen, tror du?

I: DIVERSE

1) Tenkte du over hvordan musikk og lydkulisser ble brukt for å få frem ulike stemninger i filmen? Snakk sammen om dette; hva la dere merke til?

2) Regissør Ragnhild Nøst Bergem står selv for filming og intervju i filmen. Hvordan merket du hennes nærvær i ulike scener? Får dere et inntrykk av henne som person av å se denne filmen? Snakk sammen om dette.

3) Ytringsfrihet er en av menneskerettighetene som er nedfelt i FN's menneskerettighetserklæring. Hva er ytringsfrihet? Hvem har ytringsfrihet? Hvem har det ikke? Gi eksempler dere kjenner til i fra landet vårt og i verden for øvrig.

4) I filmen ser vi at Ola deltar på et arrangement på Litteraturhuset i Oslo; temaet var ytringsfrihet. Hvilket inntrykk fikk dere av hvorfor Ola var invitert til å snakke under dette arrangementet? Diskuter i klassen.

J: GENERELLE FILMSTUDIESPØRSMÅL

1) Hva handlet denne filmen om? Beskriv med bare noen få ord.

2) Hvilke ulike følelser ga filmopplevelsen deg? Gjorde noen av det du så og hørte i filmen deg glad? Ble du noen gang trist? Sint? Fikk noe deg til å le? Gjorde noe deg bekymret? Følte du på noe tidspunkt ubehag? Reagerte andre i klassen på samme måte som deg? Snakk sammen om dette.

3) Hvorfor tror du de som har laget denne filmen hadde lyst til å fortelle akkurat denne historien?

4) Skriv en anmeldelse av filmen. Fortell om hva du likte, og hva du ikke likte. Begrunn synspunktene dine.

5) Hva kjennetegner dokumentarfilmsjangeren? Ulikt fra fiksjonsfilm er ikke innholdet i dokumentarfilmer oppdiktet, men for å få filmformidlingen til å fungere er de ulike film- og lydopptakene underlagt en bevisst regi fra filmskaperens side. Dette betyr at filmskaperne har valgt hva som skal være med i filmen, samt hva som skal utelates – og det valgte innhold er igjen satt sammen med bevisst bruk av klipp, musikk, dramaturgi etc. Akkurat som i spillefilmer har derfor filmskaperne mulighet til å påvirke deg som publikummer i en ønsket retning. Dokumentarfilmsjangeren krever derfor et kritisk publikum. Kildekritikk er en øvelse som elever skal stifte erfaring med i skolen, så ved visning av dokumentarfilmer vil det være lurt å sette av tid til samtale rundt om det er elementer ved filmen som man opplever uriktig, tilslørt, påtvinget, vridd eller feilplassert. Spørsmålet er: Fremstiller denne filmen, slik dere opplever det, en virkelighet som er troverdig, eller ikke? Diskuter i klassen.

Send gjerne respons på dette filmstudiearket til poheimstad@hotmail.com Takk!

Per Olav Heimstad (f. 1973) er adjunkt og har undervist i ungdomsskolen siden 1999. Han driver også enmannsfirmaet POHphoto (pohphoto.com) hvor han bl.a. har jobbet som fotograf, film-/musikkannmelder, tegneserietegner, forfatter og statist/smårolleskuespiller.

Norsk Filminstitutt

Adresse Oslo: Dronningens gate 16 0152 Oslo, +47 22 47 45 00
Adresse Bergen: Media City Bergen, Lars Hilles gate 30, 5008 Bergen